

MALMÖ HÖGSKOLA

ISSN 1652-7224 ::: Publicerad den 20 februari 2008

Utskriftsvänlig pdf-fil

Läs mer om idrottens psykologi på idrottsforum.org

En av idrottsvetenskapens mest fundamentala och okontroversiella forskningsresultat är att idrotten blivit allt viktigare för allt fler, i takt med professionaliseringen, kommersialiseringen och medieanpassningen; idrott är inte längre bara idrott, i ett globalt perspektiv ingår idrott och sport i en gigantisk underhållningsindustri. Idrott marknadsförs och marknadsför. Idrott omsätter ofattbara summor varje år och sysselsätter hundratusentals människor. Mera sällan hör man idrottsforskare konstatera att en av vinnarna på denna utveckling är idrottsforskningen självt; numera ett synnerligen lukrativt forskningsområde drar idrottsforskningen till sig stora pengar och många nya forskare – och många nya discipliner. Jesper Thiborg har stött på en sådan ny "idrottsvetenskap", i form av boken *Social Psychology in Sport (Human Kinetics)*, redigerad av Sophia Jowett & David Lavallee. I sin recension diskuterar Thiborg just behovet av att bryta ny mark och kolonisera nya forskningsområden som en akademisk överlevnadsstrategi. Men han diskuterar också boken, som han finner vara betydligt bättre än redaktörernas intentioner med den.

Idrott och socialpsykologi

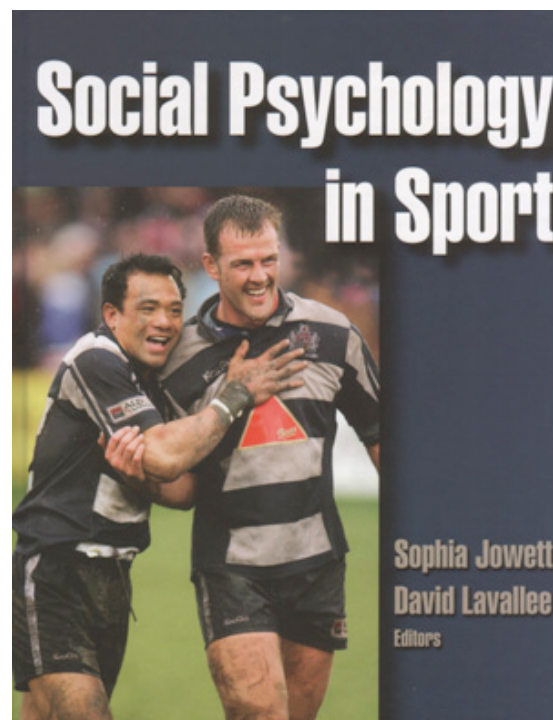
Jesper Thiborg

Idrottsvetenskap, Malmö högskola

Sophia Jowett & David Lavallee (red)
Social Psychology in Sport
353 sidor, inb., ill.
Champaign, IL: Human Kinetics 2006
ISBN 978-0-7360-5780-6

När man som recensent får en antologi från förlaget Human Kinetics med titeln *Social Psychology in Sport* i handen, är det lätt att per automatik bli negativt inställd till den framtida läsningen. Antologier från Human Kinetics är ofta, enligt mina erfarenheter, breda, översiktliga och överpedagogiska. Mina förväntningar var låga och en av mina första tankar var att redaktörernas syfte med boken var att ringa in ett nytt lukrativt forskningsämne, nämligen idrott och socialpsykologi.

Trots att en av de första kurserna som jag läste vid högskolan hette "idrott med inriktning psykologi", gjordes det ändå i kursen ett indirekt anspråk på att definiera ett nytt forskningsämne, nämligen idrottspsykologi. Troligen var kursnamnet ett sätt att undvika frågor såsom, vad är idrottspsykologi? och hur skiljer det sig från "vanlig" psykologi? Snabbt blev jag uppmärksam på att så var fallet, speciellt när jag själv berättade att jag studerade idrottspsykologi för familj och vänner, då båda de ovanstående frågorna omgående dök upp. Mitt svar blev alltid: Njæ, idrottspsykologi är väl egentligen inte ett eget ämne då vi oftast läser "vanlig" psykologiteori som är kopplat till idrott. (Numera betraktas idrottspsykologi som ett eget ämne i större utsträckning.) En liknande upplevelse fick jag när boken som jag här recenserar låg framför mig. Titeln ger intryck av att det är just socialpsykologi kopplat till idrott som de olika kapitlen i antologin ska behandla. Frågorna som legat i bakhuvudet under läsningen var: gör redaktörerna och författarna anspråk på att definiera en ny vetenskaplig disciplin där de dammar av redan kända kunskaper från sociologi, psykologi och socialpsykologi och applicerar dem på idrotten? Och vilka konsekvenser får i så fall detta för kvaliteten

på framtidens vetenskap i stort?

Socialpsykologi i idrotten är en bok som behandlar en variation av ämnen med teoretiska, empiriska och tillämpade perspektiv. Socialpsykologi har definierats som vetenskapliga undersökningar av hur individens känslor, tankar och beteenden influeras av aktuell, abstrakt eller praktiskt närvaro av andra. Socialpsykologer är intresserade av att förklara mänskligt socialt beteende, som känslor, tankar, tro, attityder, intentioner och mål. I boken definieras socialpsykologi som det vetenskapliga studiet av på vilket sätt individer tänker, känner och beter sig i sociala situationer (s. xi). Vidare menar författarna att boken är speciellt skriven för studenter som kommit en bit i sina studier samt forskare som är intresserade av psykosociala aspekter inom idrotten. Också tränare och andra verksamma inom idrotten ska kunna få behållning av bokens innehåll.

Boken består av fem delar med tre till fem kapitel i varje del. I första delen behandlas relationer inom idrotten, i andra kastas ljus över tränarens ledarskap och gruppdynamik, i tredje får läsaren lära sig mer om motivationsklimat, den fjärde delen koncentreras på individens sociala och kognitiva processer i relation till gruppen inom idrotten, medan den sista delen saknar direkt fokus och är snarare en slumpmässig blandning av kapitel som fått det samlande namnet "Utövaren i den breda idrottsmiljön". Varje del börjar med en introduktion av de kapitel som däri ingår. I enlighet med redaktörernas önskemål ska kapitlen ha en likartad struktur där fem element är essentiella. Dessa är (1) förklaringar och definition av området, (2) de centrala teorierna och modellerna däri, (3) förslag till framtida forskning och (4) praktiska implikationer, samt (5) en sammanfattning av kapitlet. Därutöver börjar varje kapitel med författarens målsättning angående vad läsare ska lära sig, och kapitlet avslutas med diskussionsfrågor som återkopplar till texten.

Stämde min förståelse av boken utifrån titeln, och vad är min bedömning av boken? Det är två frågor jag härefter vill besvara. Först vill jag dock kommentera bokens struktur och formalia som beskrivits ovan. Upplägget för varje kapitel är väldigt pedagogiskt, ja, till och med överpedagogiskt i viss bemärkelse, speciellt om läsaren arbetar igenom texten efter upplägget. Till skillnad från andra böcker i liknande genrer som jag läst, är antal sidor i kapitlen relativt lågt, och därför upplevs varje kapitel som överkomligt, vilket gör boken lätt att läsa. Dessutom gör bokens pedagogiska upplägg att den innehållsmässigt också upplevs som lättläst. Ingen fördjupad förkunskap inom något av ämnena sociologi, psykologi eller socialpsykologi behövs för att jag som läsare ska kunna ta till mig de kunskaper som presenteras i boken. Däremot är texten faktsäckad vilket innebär att jag som läsare upplever det som meningsfullt att sträckläsa ett helt kapitel. Vidare står de olika kapitlen självständiga, vilket innebär att läsaren kan välja att läsa olika kapitel inom sitt intresseområde istället för hela boken.

Vad är det då för kunskaper som presenteras? Det som kan konstateras är att det i alla fall inte är några direkt nya kunskaper. Artikelförfattarna kommer från olika fält, vissa från psykologi och socialpsykologi och andra från sociologi, och de tillför den forskning de bedrivit inom idrottens område till vad som kan gå under boken titeln socialpsykologi i idrotten. I inledningen berättar redaktörerna att de med boken mer eller mindre åsyftar till att definiera och beskriva vad idrottens socialpsykologi är genom att belysa diverse områden som skulle kunna inrymmas. Samtidigt som redaktörerna gör detta enorma anspråk så är inte artikelförfattarna sena att kolonisera detta nya fält som redaktörerna öppnar upp för. Den nya kunskapen som boken trots allt tillhandahåller är att det finns ett nytt fält inom vetenskapen och hur detta nya fält ser ut eller rättare sagt kan se ut beroende på forskningsinriktning och forskare. Därmed stämde min förväntning om att redaktörerna genom boken försöker "pinka in" ett nytt revir inom idrottsforskningen. Anledningar till att nya fält skapas kan vara många, ekonomiska resurser kan eventuellt frigöras, forskarsamhället inom idrottsforskningen har blivit större då antalet forskare som intresserar sig för idrott har ökat; eller så kan det helt enkelt vara så att forskare försöker höja statusen på idrottsforskningen genom en stor variation på den.

Ju mer vi inom forskarsamhället differentierar vetenskapen desto mindre blir det kvar av den, även om det kortsiktigt inte upplevs så. Låt oss se vetenskapen som en tårta; visst, det kan vara praktiskt att dela den i ett visst antal bitar men att sedan fortsätta att dela den till små smulor innebär bara att till slut får ingen någon del av tårten. Trots min relativt sett begränsade erfarenhet av forskning och vetenskap upplever jag att forskning idag i mångt och mycket går ut på att finna nya forskningsfält och att kolonisera dem, vilket uppkomsten av denna bok är ett tecken på. Frågan jag ställer mig är om framtidens forskning/vetenskap kommer att vara fokuserad kring att hitta de vita fläckarna i än större utsträckning istället för att skapa kvalitativ forskning. Djupare diskussioner kring detta fenomen får lyftas i något annat sammanhang än i denna recension.

Nu när ovanstående fråga blivit högst ytligt besvarad så är det ju av vikt att behandla nästa och kanske den mest centrala frågan; lyckas redaktörerna att ge verktyg för att ett nytt forskningsfält, idrottens socialpsykologi, kan skapas på ett tillfredställande vis? Har jag som läsare en god förståelse för hur fältet ser ut eller hur det kan se ut efter genomläsning? Kapitelförfattarna gör ett utmärkt jobb när det gäller att ge läsaren en bra överblick över området de företräder. Vidare är kapitlen skrivna på ett sätt som inspirerar och ger läsaren idéer på både det teoretiska och det praktiska planet. Däremot ställer jag mig frågande till redaktörernas arbete. I enlighet med innehållet i boken kan inte idrottens socialpsykologi särskiljas på ett klart vis från idrottspsykologin. Som läsare får jag ingen klar

uppfattning om hur fältet ser ut och vad det innehåller. Man frågar sig vad som inkluderas inom detta fält och vad som exkluderas. Visst, boken kan vara en bra början för att forma ett nytt idrottsforskningsfält och det är ju en process som tar tid. De anspråk som redaktörerna gör i och med boken innebär att jag som läsare kanske ställer för höga krav. Det är nog häri som problemet ligger, i anspråket, och inte i det egentliga innehållet.

För att summera mina tankar och bedömningar kan följande sägas: Bokens förtjänster är den klara strukturen, den inspirerande läsningen, den breda och översiktliga genomgången av olika områden inom "idrottens socialpsykologi". Bokens oförtjänst är att redaktörerna gör det svåra anspråket i att försöka definiera ett nytt idrottsvetenskapligt fält vilket, enligt min mening, urvattnar vetenskapen. Innehållsmässigt kan boken vara intressant för studerande, forskare och praktiker inom idrotten men främst är den av intresse för dem som vill vara med och skapa samt utveckla det nya fältet idrottens socialpsykologi. Bokens innehåll erhåller betyget godkänd, uppkomsten av boken får betyget underkänd.

© **Jesper Thiborg 2008**

 Köp boken från [Adlibris.se](https://adlibris.se)

 Kjøp boken fra [Capris.no](https://capris.no)

 Køb bogen fra [eLounge.dk](https://elounge.dk)